

284

D E K R E T

z dnia 30 czerwca 1951 r.

o obowiązku świadczeń w naturze na niektóre cele publiczne.

Na podstawie art. 4 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej i ustawy z dnia 26 maja 1951 r. o upoważnieniu Rządu do wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 235)— Rada Ministrów postanawia, a Rada Państwa zatwierdza, co następuje:

R o z d z i a ł I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. 1. Wprowadza się obowiązek świadczeń w naturze na terenie gmin oraz miast, nie stanowiących powiatów.

2. Świadczenia w naturze polegają na wykonaniu pracy niewykwalifikowanej.

3. Osoby, posiadające kwalifikacje zawodowe, zamiast wykonania pracy niewykwalifikowanej mogą być zobowiązane w ramach świadczeń w naturze do wykonania określonych prac w zakresie ich zawodu.

4. Osoby, posiadające środki przewozowe, w ramach świadczeń w naturze mogą być zobowiązane do dostarczenia na określony czas środków-przewozowych konnych lub zmechanizowanych wraz z obsługą.

5. Osoby, posiadające materiały niezbędne dla robót wykonywanych w ramach świadczeń w naturze, mogą być zobowiązane do odstąpienia tych materiałów w ilości odpowiadającej równowartości ich zobowiązania, wynikającego z obowiązku świadczeń w naturze.

6. W przypadkach przewidzianych niniejszym dekretem świadczenia w naturze mogą być zastąpione świadczeniami pieniężnymi w wysokości odpowiadającej równowartości tych świadczeń.

7. Wpływy pieniężne pochodzące z uiszczenia w gotówce równowartości świadczeń w naturze (ust. 6) mogą być zużyte tylko na wykonanie tych zaplanowanych na dany rok robót, na które przewidziane były świadczenia w naturze, zamienione na opłaty pieniężne.

Art. 2. Prezydenta gminnych (miejskich) rad narodowych mogą zlecić wszystkim osobom lub niektórym grupom osób, na których ciąży obowiązek świadczeń w naturze z tytułu posiadania (użytkowania) gospodarstwa rolnego, obowiązek wykonania za zapłatą prac, związanych z wywózką drewna z lasów państwowych, elektryfikacją i radiofonizacją wsi, zagospodarowaniem użytków rolnych, niezagospodarowanych we właściwym czasie, a będących w bezpośredniej administracji prezydentów gminnych (miejskich) rad narodowych bądź w użytkowaniu gromad, ze skupem i dostawą ziemiopłodów z terenu gminy (miasta) itp. Wykonanie tych prac nie zwalnia od obowiązku wykonania świadczeń w naturze, przewidzianych w art. 1.

Art. 3. Miejskie rady narodowe miast stanowiących powiaty miejskie oraz m. st. Warszawy i m. Łódź pobierają w gotówce równowartość świadczeń w naturze od posiadaczy (użytkowników) położonych na ich obszarze gospodarstw rolnych w wysokości, określonej niniejszym dekretem.

R o z d z i a ł II.

Cele świadczeń w naturze.

Art. 4. 1. Świadczenia w naturze mogą być stosowane do:

- 1) budowy, konserwacji i ochrony:
  - a) sieci komunikacyjnej,
  - b) urządzeń wodno-melioracyjnych, uzasadnionych interesem publicznym,
  - c) urządzeń o charakterze kulturalno-oświatowym (budynków szkolnych, domów społecznych, bibliotek, muzeów itp.),
  - d) urządzeń z dziedziny zdrowotności publicznej (szpitali, ambulatoriów, izb porodowych, prewentoriów, pogotowia ratunkowych, ośrodków zdrowia, żłobków, domów matki i dziecka, kąpielisk, zakładów dezynfekcyjnych itp.),
  - e) urządzeń z dziedziny pomocy społecznej i akcji socjalnej (przedszkoli, zakładów wychowawczych, świetlic, zakładów pomocy społecznej itp.),
  - f) zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych i oczyszczania miasta oraz studni publicznych,
  - g) basenów pływackich, boisk sportowych, parków publicznych, zieleniców itp.,
  - h) targowisk,
  - i) lecznic zwierzęcych i punktów weterynaryjnych.
- 2) przeprowadzenia masowych akcji zwalczania szkodników i chorób roślin jak np. stonki,
- 3) zabezpieczenia i konserwacji budynków i urządzeń w gospodarstwach rolnych, pozostających w bezpośredniej administracji prezydentów gminnych (miejskich) rad narodowych, jeżeli gospodarstwa te wykonują zadania usługowe z zakresu rolnictwa dla gospodarstw chłopskich i spółdzielni produkcyjnych,
- 4) zalesienia nieużytków.

2. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia określić także inne cele, na które mogą być wprowadzone świadczenia w naturze.

R o z d z i a ł III.

Osoby obowiązane do świadczeń w naturze.

Art. 5. 1. Obowiązkowi świadczeń w naturze podlegają:

- 1) osoby fizyczne i prawne:
  - a) będące właścicielami lub posiadaczami gospodarstw rolnych, budynków i gruntów niezabudowanych nie wchodzących w skład gospodarstwa rolnego oraz przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych i usługowych,
  - b) wykonujące zajęcia zawodowe i wszelkie inne zatrudnienia o celach zarobkowych, które podlegają podatkowi obrotowemu,
- 2) masy spadkowe, w skład których wchodzi gospodarstwa rolne i grunty niezabudowane nie wchodzące w skład gospodarstwa rolnego oraz przedsiębiorstwa przemysłowe, handlowe i usługowe.

2. Obowiązek świadczeń w naturze, powstały z któregośkolwiek tytułu, określonego w ust. 1, nie wyklucza obowiązku, wynikającego z pozostałych tytułów, wymienionych w tym przepisie.

3. Jeżeli na gospodarstwie rolnym, budynku lub gruncie nie wchodzącym w skład gospodarstwa rolnego lub przedsiębiorstwie ustanowione zostało prawo użytkowania, obowiązkowi świadczeń w naturze podlega użytkownik gospodarstwa, budynku, gruntu lub przedsiębiorstwa.

R o z d z i a ł IV.

Zwolnienie od świadczeń w naturze i jego ograniczenia.

Art. 6. 1. Od obowiązku świadczeń w naturze wolne są:

- 1) podmioty gospodarki uspołecznionej z wyjątkiem zrzeszeń uprawy ziemi i rolniczych spółdzielni produkcyjnych oraz państwowych gospodarstw rolnych; Rada Ministrów określi w drodze uchwały zakres obowiązku świadczeń w naturze państwowych gospodarstw rolnych,
- 2) osoby fizyczne i prawne oraz masy spadkowe, będące właścicielami lub posiadaczami (użytkownikami):
  - a) gospodarstw rolnych — w odniesieniu do gruntów zwolnionych od podatku gruntowego na podstawie przepisów o tym podatku,
  - b) budynków o ilości do 3-ich izb oraz budynków i gruntów niezabudowanych nie wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, a zwolnionych od podatku od nieruchomości na podstawie przepisów o podatkach terenowych.
- 3) osoby, wykonujące zawód lekarza, lekarza weterynarii, lekarza denty, uprawnionego technika denty, felczera, położnej, pielęgniarki, adwokata, inżyniera, architekta i technika.

2. Upoważnia się Radę Ministrów do całkowitego lub częściowego zwalniania w drodze rozporządzeń od obowiązku świadczeń w naturze niektórych grup osób, nie wymienionych w ust. 1.

Art. 7. 1. Do obowiązku świadczeń w naturze w danej gminie (mieście) można pociągnąć tylko te osoby, których przedmiot (gospodarstwo rolne, budynek, grunt lub przedsiębiorstwo) bądź miejsce zamieszkania, pobytu lub siedziba, uzasadniają obowiązek świadczeń, znajdują się na obszarze tej gminy, w której prowadzone są roboty.

2. Obowiązkiem świadczeń w naturze w celu wykonania lub konserwacji urządzeń wodno-melioracyjnych o znaczeniu lokalnym można obciążyć tylko te osoby, których przedmiot (gospodarstwo rolne, budynek, grunt lub przedsiębiorstwo) lub miejsce zamieszkania, pobytu lub siedziba uzasadniają obowiązek świadczeń znajdując się na obszarze tej gromady, która z wykonywanych bądź konserwowanych urządzeń odnosi lub odniesie korzyści lub udogodnienia.

Art. 8. Osoby obowiązane do świadczeń w naturze z tytułu posiadania (użytkowania) gospodarstwa rolnego nie mogą być pociągnięte do wykonania świadczeń w naturze w okresach pilnych robót polnych. Okres pilnych robót polnych ustala prezydium wojewódzkiej rady narodowej przy uwzględnieniu warunków miejscowych i typów gospodarstw. Okresy poszczególnych pilnych robót polnych nie mogą przekraczać jednego miesiąca.

Art. 9. 1. Czas świadczeń w naturze nie może wynosić mniej niż jedną dniówkę pracy niewykwalifikowanej w ciągu roku i nie może przekraczać określonej przez prezydium wojewódzkiej rady narodowej najwyższej dopuszczalnej ilości dniówek w ciągu roku łącznie z czasem przeznaczonym na wykonanie świadczeń w ramach pomocy sąsiedzkiej przy odbudowie wsi oraz wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej.

2. Przy ustalaniu najwyższej dopuszczalnej ilości dniówek bierze się pod uwagę przede wszystkim czas świadczeń w ramach pomocy sąsiedzkiej przy odbudowie wsi oraz w ramach przepisów o ochronie przeciwpożarowej, następnie zaś czas świadczeń w naturze. Jeżeli roczna wysokość świadczeń w naturze (art. 11) przekracza określoną przez prezydium wojewódzkiej rady narodowej najwyższą dopuszczalną ilość dniówek, równowartość nadwyżki dniówek podlega uiszczeniu w gotówce.

3. Ilość dniówek wymierzona tytułem świadczeń w naturze zmniejsza się o ilość dniówek stanowiących równowartość kosztów, które zostały poniesione na podstawie przepisów o ochronie przeciwpożarowej na utrzymanie zakładowych oraz terenowych straży pożarnych.

4. Ilość dniówek, wymierzona tytułem świadczeń w naturze, może ulec dalszemu zmniejszeniu o ilość dniówek, stanowiącą równowartość datków, które zostały udzielone przez członków spółek wodnych (związków wałowych) na konserwację urządzeń wodno-melioracyjnych.

Art. 10. Niewykonanie w ciągu dniówki normy, określonej według norm wydajności dla danego rodzaju pracy zleconej do wykonania w ramach świadczeń w naturze, powoduje uznanie tylko części dniówki, a niewykonanie świadczeń w naturze może być podstawą do podwyższenia wymiaru dniówek o 50%.

R o z d z i a ł V.

Wysokość świadczeń w naturze.

Art. 11. 1. Roczna wysokość świadczeń w naturze wynosi:

- 1) taką ilość dniówek pracy niewykwalifikowanej, która stanowi równowartość:
  - a) dla osób fizycznych i prawnych, będących właścicielami lub posiadaczami, a w przypadkach

użytkowania — będących użytkownikami gospodarstw rolnych oraz dla mas spadkowych, w skład których wchodzi gospodarstwa rolne — 3% łącznej podstawy opodatkowania w podatku gruntowym ustalonej z ich gospodarstw rolnych za rok podatkowy poprzedzający rok obowiązków świadczeń w naturze,

- b) dla osób fizycznych i prawnych posiadających przedsiębiorstwa przemysłowe, handlowe lub usługowe lub wykonywających wolne zajęcia zawodowe i wszelkie inne zatrudnienia o celach zarobkowych oraz dla mas spadkowych, w skład których wchodzi przedsiębiorstwa przemysłowe, handlowe i usługowe — 200% opłaty za kartę rejestracyjną za ten rok podatkowy, za który przypada obowiązek świadczeń w naturze,

- 2) dla osób fizycznych i prawnych oraz dla mas spadkowych będących właścicielami lub posiadaczami, a w przypadkach użytkowania — będących użytkownikami:

- a) gruntów nie zabudowanych, nie wchodzących w skład gospodarstwa rolnego — do 5 dniówek,

- b) budynków, nie związanych z gospodarstwem rolnym o ilości ponad 3 izby —

- 1) 1 dniówkę od każdego następnego 2 izb mieszkalnych;

- 2) 1 dniówkę od każdej 1 izby użytkowej.

2. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia może obniżyć roczną wysokość świadczeń w naturze dla wszystkich osób fizycznych i prawnych oraz mas spadkowych, będących właścicielami lub posiadaczami, a w przypadkach użytkowania — będących użytkownikami gospodarstw rolnych (ust. 1 pkt 1 lit. a) lub dla niektórych grup tych osób na obszarze całego Państwa lub na poszczególnych jego obszarach, w szczególności dla zrzeczeń uprawy ziemi lub rolniczych spółdzielni produkcyjnych.

3. Równowartość 1 dniówki pracy niewykwalifikowanej lub 1 dniówki używania środków przewozowych oblicza się według norm, które ustali w drodze rozporządzenia Rada Ministrów po uprzednim zasięgnięciu opinii prezydiów wojewódzkich rad narodowych. Rozporządzenie to może określić równowartości te w sposób jednolity dla wszystkich osób, pociągniętych do obowiązku świadczeń w naturze, i rodzajów środków przewozowych bądź odmiennie dla poszczególnych grup tych osób lub rodzajów środków przewozowych na obszarze całego Państwa bądź jego określonej części, bądź w poszczególnych miastach i gminach.

R o z d z i a ł VI.

Sposób wykonania świadczeń w naturze.

Art. 12. 1. Do wymiaru i poboru świadczeń w naturze powołane są prezydium gminnych (miejskich) rad narodowych.

2. Świadczenia w naturze są planowane jako pozabudżetowe środki specjalne i ulegają zarachowaniu w zamknięciu rachunkowym tej rady narodowej, której organa powołane są do wymiaru i poboru świadczeń; wysokość świadczeń oblicza się w dniówkach pracy niewykwalifikowanej oraz w złotych, stanowiących ich równowartość.

Art. 13. 1. Prezydium gminnych (miejskich) rad narodowych zlecają osobom pociągniętym do obowiązku świadczeń w naturze wykonanie świadczeń normując

jednocześnie ilość pracy według norm wydajności, które będą określane dla danego rodzaju robót przez Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

2. Prezydya gminnych (miejskich) rad narodowych mogą zezwalać osobom pociągniętym do obowiązku świadczeń w naturze na uiszczenie gotówką równowartości tych świadczeń; udzielenie takiego zezwolenia jest obowiązkowe, jeżeli przedmiot bądź miejsce zamieszkania, pobytu lub siedziba uzasadniają obowiązek świadczeń (art. 7 ust. 1) znajdują się w większej odległości od miejsca robót niż największa dopuszczalna odległość, określona uchwałą powiatowej rady narodowej.

3. Na osobach, które mimo wezwania do wykonania świadczeń nie wykonały ich w terminie, a nie uzyskały zezwolenia, o którym mowa w ust. 2, ciąży obowiązek uiszczenia gotówką równowartości świadczeń w wysokości określonej przez prezydium gminnej (miejskiej) rady narodowej, nie wyższej jednak niż 150% pierwotnego wymiaru (art. 10). Za termin płatności równowartości świadczeń uważa się ostatni dzień okresu, w ciągu którego miały być wykonane świadczenia.

4. Gminna (miejska) rada narodowa może w drodze uchwały w przypadkach gospodarczo uzasadnionych wprowadzić obowiązek uiszczenia gotówką równowartości świadczeń w naturze dla wszystkich lub niektórych grup osób, pociągniętych do obowiązku świadczeń.

Art. 14. Do spraw, objętych niniejszym dekretem, stosuje się odpowiednie przepisy normujące zobowiązania podatkowe, postępowanie podatkowe i egzekucję administracyjną świadczeń pieniężnych.

Art. 15. 1. Osoby wykonujące prace na podstawie niniejszego dekretu, nie podlegają z tego tytułu obowiązkowi ubezpieczenia społecznego.

2. Do wypadków, które wydarzyły się w związku z wykonywaniem świadczeń w naturze i skutkiem któ-

rych nastąpiła utrata zdolności zarobkowej, kalectwo lub śmierć osób, wykonujących świadczenia, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o zaopatrzeniu inwalidzkim.

R o z d z i a ł VII.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 16. 1. Z dniem wejścia w życie niniejszego dekretu tracą moc wszelkie przepisy w przedmiotach nim unormowanych, a w szczególności:

- 1) ustawa z dnia 26 marca 1935 r. o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 204) z późniejszą zmianą (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr 85, poz. 593),
- 2) ustawa śląska z dnia 9 stycznia 1935 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych (Dz. Ust. Śl. Nr 3, poz. 3) z późniejszymi zmianami w części dotyczącej świadczeń w naturze.

2. Rozporządzenia wydane na podstawie przepisów określonych w ust. 1 zachowują moc do chwili zastąpienia ich nowymi rozporządzeniami, opartymi na niniejszym dekrete, o ile nie są z nim sprzeczne.

Art. 17. Wykonanie dekretu porucza się Prezesowi Rady Ministrów, Przewodniczącemu Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego oraz innym zainteresowanym ministrom.

Art. 18. Dekret wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 1951 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: *B. Bierut*

Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*

Wiceprezes Rady Ministrów i Przewodniczący
Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego:
H. Minc